

TARİHÇE

Bölgenin ilk yerleşme noktası şimdiki yerin 6 km kuzeyindeki Dorylaion'dur. Tarihinin çok eski olmasından dolayı da Eskişehir adı verilmiştir. Yapılan arkeolojik çalışmalar sonucu çıkan eserlerin verdiği bilgilerden, Eskişehir ve yöresinin, M.Ö. 3000 yıllarına kadar varan, eski bir yerleşim yeri olduğu anlaşılmaktadır.

Anadolu'da M.Ö. 2000 yılında hüküm süren Hititler devrinde de Es-

kişehir'in önemi ve yeri dolayısıyla etilik (Beylik) olduğu görülmektedir. M.Ö. 1200 yılından sonra Frigler Anadolu'ya girmiş ve Eskişehir bir Frig şehri olarak Dorylaion adı ile kurulmuştur.

Friglerden sonra şehir Lidyalılar'ın, M.Ö. 546 yılında da Persler'in hakimiyetine girmiştir. M.Ö. 334 yılında İskender'in eline geçen Eskişehir, İskender'in ölüm tarihi olan M.Ö. 323 yılına kadar Hellenizm dönemi yaşamıştır. Grekler'in, Anadolu'ya

bu devirde, kitleler halinde gelip yerleştikleri, tarihi belgelerden anlaşılmıştır.

M.Ö. 190 yılında Romalılar'ın eline geçen Eskişehir, Roma'nın M.S. 395'de ikiye bölünmesine kadar Roma İmparatorluğu'nun, sonra da Bizanslılar'ın idaresinde kalmıştır. Büyük Selçuklu İmparatorluğu zamanında doğudan gelen birçok Türk boyu, Bizanslılar'ın zayıflığından da istifade ederek Doğu Anadolu'ya yerleşmeye başladılar. Selçuk-

Anadolu'nun Parlayan Yıldızı Eskişehir

Yapılan arkeolojik çalışmalar sonucu çıkan eserlerin verdiği bilgilerden, Eskişehir ve yöresinin, M.Ö. 3000 yıllarına kadar varan, eski bir yerleşim yeri olduğu anlaşılmaktadır.

olarak kaldığı halde, bu savaşlar nedeniyle fazla Selçuklu eseri yapılamamıştır. Anadolu Selçuklularının tarihi eserleri, o devirde uzun süre uç beyliğin merkezi olan Sivrihisar'da görülür.

Osmanlı Devleti'nin Kurucusu Osman Bey, 1284 yılında Anadolu Selçuklu Sultanı Mesut tarafından gönderilen fermanla aşiret reisliğinden çıkarak uç beyi olmuştur. Osman Bey, uç beyi olduktan sonra, gün geçtikçe kuvvetlenmiş ve 1289 yılında hakimiyet sahasına Eskişehir ve İnönü'yü de katmıştır. Osmanlıların ilk zamanlarında, devletin kuruluş merkezlerinden birisi olması sebebiyle Eskişehir'e yakın ilgi gösterilmişse de duraklama ve gerileme devirlerinde pek ilgi gösterilememiştir. Bu nedenle Eskişehir, yakın zamana kadar gelişmemiştir. Şehir, ancak 1877-1878 Osmanlı - Rus Harbi'nden sonra muhacirlerle beraber kalabalıklaşmaya başlamış ve gelişmiştir. Eskişehir'in asıl gelişmesi demiryolunun işletmeye açılmasından sonra olmuştur.

Bugün Türkiye'nin sayılı merkezlerinden olan Eskişehir, Fatih'in ilk zamanlarına kadar Ankara Beyliği'ne bağlı olarak kalmıştır. 1451 yılından sonra Kütahya'nın Beylerbeylik haline gelmesi üzerine Anadolu İdari Teşkilatı'nda değişiklik olmuş; bu arada Ankara'ya bağlı bulunan Eskişehir, Kütahya Beylerbeyliği'ne bağlanmıştır. 1841 yılından sonra değişen idari taksimatta Eskişehir, merkezi Bursa olan Hüdavendigar Eyaleti'ne bağlanmış ve 1923 yılına kadar kaymakamlıkla idare edilmiştir.

ESKİŞEHİR GENEL BİLGİLER

İç Anadolu Bölgesi'nde yer alan ilimiz 14 ilçe 539 mahalleden oluşmaktadır. 31 Aralık 2019 itibarıyla nüfusu TÜİK verilerine göre 871.187'dir. Nüfusun % 88'i merkezde yaşamaktadır. Eskişehir Güneyden Afyon, Güneydoğudan Konya, Doğudan ve Kuzeyden Ankara, Kuzeybatıdan Bolu, Batıdan Bilecik ve Kütahya illeri tarafından çevrelenmiştir. Denizden yüksekliği 788 metredir.

lu hükümdarı Alparslan'ın 1071'de Malazgirt Savaşı'nı kazanmasından sonra Türkler'e bütün Anadolu kapıları açıldı. Süratle ilerleyen Türk orduları 1074'te Eskişehir'i aldılar. Bundan sonra Eskişehir, doğudan devamlı gelen boylar için bir yerleşme noktası oldu.

Eskişehir, Anadolu Selçukluları ile Haçlılar arasındaki birçok savaşa sahne olmuştur. Eskişehir Anadolu Selçuklularının kuruluşundan yıkılışına kadar bir Selçuklu şehri

KARACAHISAR KALESİ

Osmanlı'nın ilk fethettiği kale, Karacahisar Kalesi'dir. Karacahisar Kalesi konumu ve mimari özellikleri itibari ile "Kastron" ya da "Kale Kent" olarak adlandırılan yerleşimlerin özelliklerini yansıtır. Anadolu'da 7 ve 8'inci yüzyılda oluşmaya başlayan kale kentler **Orta Bizans Dönemi**'nin askerî şehirleri olarak tanımlanmaktadır. 8'inci yüzyıldan itibaren düzenli olarak Pers ve Arap akınlarına maruz kalan bu yerleşimlerin 11 ve 12'inci yüzyıllarda büyük ölçüde **Selçuklu** hâkimiyetine girdiği; 13 ve 14'üncü yüzyıllarda İstanbul ve Bitinya'da bulunan Bizans yerleşimleri dışındaki Anadolu'daki tüm kentlerin Türkmen beylikleri tarafından ele geçirildiği bilinmektedir.

Karacahisar ve batısında yer alan Bizans yerleşimlerinde önceleri Selçuklu, sonrasında **Osmanlı** akınları karşısında surlarının onarıldığı, yeni kale kentlerin oluşturulduğu bilinmektedir. Karacahisar'ın **Bizans İmparatorluğu**'nun bu dönem içerisinde savunmaya yönelik olarak inşa ettiği yerleşimler arasında olup olmadığı ya da var olan bir kale kent olarak güçlendirilip güçlendirilmediği yönünde herhangi bir yazılı belge yoktur. Karacahisar Kalesi'nin de içerisinde yer aldığı söz konusu nitelikteki yerleşimler ile ilgili yeterince çalışma yapılmamış olması bir diğer eksiklik olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle yüksek bir alanda inşa edilen bu tür kale kentlerin, içerisinde çok yoğun bir nüfus barındırmaya ve sınırları itibari ile yoğun bir mimari organizasyona elverişli olmadığı açıktır. Karacahisar Kalesi de bu genel tanımlama içerisinde değerlendirilmesi gereken konumu ve mimari düzenlemeye sahip bir yerleşim olarak karşımıza çıkmaktadır. Aynı zamanda özellikle 13 ve 14'üncü yüzyıllarda Anado-

Eskişehir'de Turizm ve Kültürel Miras

lu'da bulunan ve kırsal alanda yaşayan Bizans halkının büyük kısmının kalelere yerleştikleri yönündeki tanımlamalar içerisinde Karacahisar da önemli yer kaplamaktadır. 1288 yılında **Osman Gazi** tarafından **fethedilen** ve 1299 yılında Osman Gazi adına sikke basılarak ilk hutbenin okutulduğu yönündeki dönem kaynaklarının varlığının yanında; kalenin fethinden sonraki süreçte bir Kadı (Dursun Fakı) ile Subaşı'nın (Gündüz Alp) görevlendirildiği ve yönetiminin **Orhan Gazi**'ye verildiği yönündeki Osmanlı kaynaklarında yer alan anlatıların dışında bilgilerimiz oldukça sınırlıdır. Fatih döneminde Kale'nin terkedilerek aşağıda kurulmuş olan yerleşime taşındığı yönünde bir bilgi bulunmaktadır. Bu genel bilgiler aynı zamanda Karaca-

hisar Kalesi ile ilgili bugüne kadar yapılan çalışmalarda ortaya çıkan tanım ve değerlendirmeleri içermektedir.

KURŞUNLU CAMİİ VE KÜLLİYESİ

Eskişehir Kurşunlu Camisi ve Külliyesi, Odunpazarı semtinde yer almaktadır. Tarihî Odunpazarı Evleri'nin yanında bulunan külliye ve tarihi evler adeta birbirini tamamlar ve sizi geçmişe götürecek bir yolculuğa çıkarır.

Kurşunlu Külliyesi, 16. yüzyıl **Osmanlı Dönemi**'ne ait bir eserdir. Osmanlı Devleti vezirlerinden **Çoban Mustafa Paşa** tarafından 1517 yılında yapılmıştır. Topkapı Sarayı Müzesi arşivinde bulunan vakıf kaydına göre, Büyük Kervansaray ha-

riç, külliye içinde bulunan binaların tamamı Vezir Çoban Mustafa Paşa tarafından 1517-1525 yılları arasında inşa ettirilmiş ve muhtemelen 1525 yılında tamamlanmıştır. Kurşunlu Külliyesi'nin mimarı, Mimar Sinan'dan önce mimarbaşı olan, Acem Ali'dir. Gerçek adı Alaeddin Ali Bey olan Acem Ali (Acem Alisi ya da Esir Ali diye de bilinir) klasik Osmanlı mimarlığında adı bilinen ilk mimarbaşıdır (1519-1537). Külliye; cami, şadırvan, zaviye (küçük tekke), talimhane, harem, imaret, Mevlevi şeyhlerine ait türbe ve iki kervansaraydan oluşmaktadır. Caminin kubbesi kurşunla kaplı olduğundan Kurşunlu Camii adını almıştır. Cami, kare planlı kubbeyle örtülü, beş bölümlü, son cemaat yeri bulunan ve külliye kitabeye sahip tek yapıdır. Günümüzde külliye içinde yer alan kervansarayda Sıcak Cam Üfleme Atölyesi ve Cam Sanatları Merkezi bulunmaktadır. Bu kısım **Uluslararası Odunpazarı Cam Festivali** ve birçok etkinliğe ev sahipliği yapmaktadır. Külliye'nin mektep bölümü, 2010 yılından bu yana kütüphane olarak kullanılmaktadır. Medrese bölümünde ise (hanikâh ve Mevlevi Âsitanesi olarak da adlandırılır) günümüzde dünyada açılan ilk **Lületaşı Müzesi** bulunmaktadır. Ayrıca Osmanlı Dönemi'nde eğitim görenlerin konaklama amacıyla kullandıkları odalar bugün atölyeye dönüştürülmüştür.

ATLIHAN EL SANATLARI ÇARŞISI

1850'li yıllarda Takattin Bey tarafından çevre köy, kasaba ve şehirlerden gelen pazarcıların, seyyahların ve köylülerin hem kendilerinin hem de hayvanlarının konaklamaları için yaptırılır. Atlıhan, hem dinlenilip konaklanan hem hayvanların bakımının yapıldığı hem de içinde çay ocağı bulunan bir yer olması dolayısıyla bölge halkının da toplandı-

ğı, dönemin bütün sosyal, siyasi ve ekonomik gündeminin olduğu bir mekân hâlini alır. Zaman içinde han, Tavafçı Hanı, Odunpazarı Hanı gibi isimlerle anılır. 20. yüzyılın özellikle ikinci yarısından sonra han, eski işlevini yitirerek metruk ve harabeye dönüşür. Han, Odunpazarı Belediyesi tarafından Odunpazarı Evleri Yaşatma Projesi kapsamında 2006 yılında, orijinal mimarisi göz önünde bulundurularak Atlıhan adıyla yeniden inşa edilir.

768 metrekarelik bir alanda yer alan han, geleneksel mimari unsurları da içinde barındıran bir yapıdır. Zemin ve birinci kat olmak üzere iki kattan oluşan Atlıhan'da lületaşının üretildiği ve satıldığı birimler bulunmak-

tadır. Çarşıda diğer geleneksel el sanatları ürünleri de görülebilir.

TARİHİ ODUNPAZARI EVLERİ

Odunpazarı semti kentin güneyindeki tepelerde kurulmuştur. Geleneksel Anadolu Türk Mimarisi örneklerini koruyan semt, kıvrımlı yolları, çıkmaz sokakları, ahşap süslemeli-bitişik düzenli-cumbalı evleri ile örf, adet ve geleneklerini koruyarak günümüze kadar gelmiştir. Odunpazarı **"Tarihi ve Kentsel Sit"** olarak koruma altına alınmıştır.

UNESCO Dünya Miras Listesi'nde yer alan ve bu proje kapsamında öncelikle geleneksel Odunpazarı evlerinin yoğun olarak bulunduğu

“...Eşraf ve sipahisi çoktur...

Şehir 17 mahalledir.

Evleri bağlı, bahçeli ve mamurdur...

*Şehrin 4 çevresi gül, gülistan, bağ ve bostan
dolu olup hububatı çok bir şehirdir...”*

Evliya Çelebi, Seyahatname

30 sokakta 300 ev, 3 camii, 1 külliye, 2 kervansaray, 15 çeşme, 1 hanın restorasyonu ve aslına uygun yapımı gerçekleştirilmiştir.

Evliya Çelebi'nin Seyahatname'sinde de adından büyük bir övgü ile söz edilen Odunpazarı, bugün Seyahatname'de adı geçen sokakların 5'ini aynı ismi ile korumaya devam etmektedir. Dar sokakların iki yanına sıralanan evlerin bazıları bembeyaz duvarlarının arasında kahverengi çerçeveleri ile bir yağlıboya tablo gibi görünüyor. Bazı evler ise çivit mavisi, kiremit kırmızısı görünümleri ile bu tabloya farklı renkler katıyor. Evler, Osmanlı döneminin kent mimarisinin önemli özelliklerini içinde barındırmaktadır. Evlerin sokağa bakan cepheleri çıkmalı, konsolludur.

Hem yaşam alanı hem de ailenin ekonomik faaliyetine uygun biçimde tasarlanan evlerde genellikle alt katta mutfak, ahır, çamaşırılık veya depo bulunurken aile, yaşamını üst katlarda sürdürmektedir.

Odunpazarı; geleneksel el sanatları konusunda bakır işlemeciliği, kalaycılık, antika ve ahşap oymacılığı meraklılarının önemli bir uğrak noktasıdır. Beyler Sokağı'nda yer alan antikacı, Kurşunlu Camii Sokağı'nda yer alan ahşap oyuncakçı, bölgeye akın eden ziyaretçilere Odunpazarı'ndan küçük ama çok özel anı objeleri ile sevdiklerine hoş bir sürpriz yapma imkânı sunmaktadır.

Odunpazarı'nın her sokağı, her konağı her an farklı bir

Seyit Battal Gazi Türbesi

sürprizle karşınıza çıkabilir. Hafız Ahmet Efendi Konağı'nda yer alan; Mustafa Kemal Atatürk ve dönemin İran Şahı Rıza Pehlevî'ye armağan edilen "Gül Asa". Bir örneği hâlen Anıtkabir Müzesi'nde sergilenen "Gül Asa" büyük lüle taşı ustası Hafız Ahmet Efendi tarafından yapılmış önemli bir eserdir.

SEYİT BATTAL GAZİ TÜRBESİ

Söylenceye göre Seyyid Battal Gazi'nin kabri bir rüya sonucunda bulunur. I. Alaeddin Keykubat'ın annesi Ümmühan Hatun buraya önce bir türbe, ardından cami yaptırır. Günümüzdeki külliye türbe etrafında şekillenir. Osmanlılar, türbe ve camiyeye medrese, imarethane, tekke ve dergâh eklemişlerdir. Fatih Sultan Mehmet'ten itibaren II. Beyazıt ve Sultan I. Selim tarafından tamir edilen yapılar eklentilerle zenginleştirilir. Kanuni Sultan Süleyman, İran'a

yaptığı seferler sırasında Seyitgazi'yi ziyaret eder, külliyeye bazı ilaveler yaptırır. Irak Seferi'ne giderken ordusu Seyitgazi'de konaklar ve Matrakçı Nasuh'a Seyitgazi minyatürü yaptırır. IV. Murat ise Revan Seferi sırasında buraya bir kervansaray yaptırır.

Seyitgazi, İstanbul-Bağdat-Hicaz yolunda yer alır ve hac yolculuğuna çıkanların da konaklama noktası olur. Bu durum dinî anlamda Seyitgazi'nin önemini artırır.

Külliye, medresesi ile İslami ilimlerin öğretildiği merkez olur. Külliye, önce Kalenderi dervişlerinin, sonra Bektaşiliğin merkezi hâline gelir. Rivayet odur ki Hacı Bektaş-ı Veli külliye-yi ziyaret eder ve Orhan Gazi'den burayı imar etmesini ister. Orhan Gazi, bin adet ev halkı oturarak Seyitgazi'yi büyütür. Bu vesile ile külliye Bektaşilerin önemli bir ziyaretgâ-

hı hâlini alır. Seyyid Battal Gazi veli, gazi ve seyit sıfatlarıyla her mezhep ve tarikattan bütün Müslümanların oldukça değer verdiği birleştirici bir isim olur.

ŞEYH ŞUCAEDDİN-İ VELİ KÜLLİYESİ VE TÜRBESİ

Sultan Şucâeddin hakkında çok önemli bilgiler veren Velâyetnâme-i Sultan Şucâeddîn'e göre 15. yüzyılın ilk yarısında yaşamış, Çelebi Mehmed, II. Murad dönemlerini görmüş, Rum Abdalları zümresine mensup önemli bir alp-eren gazidir. Şeyh Şucâ Menkibesinde anlatılanlara göre Bursa, Kütahya, Manisa dolaylarındaki zaviyelerde yaşayan şeyhlerin onunla çok iyi ve saygı temelli bir ilişkisi vardır. Buralar eski Germiyanogulları ve Saruhanogullarının bulunduğu yerler olup Babâî ayaklanmasının arkasından gizlenmek için denetimin daha az olduğu

bu bölgelere yerleşmişlerdir. Şeyh Şucâ'nın Abdal Hakkı, Abdal Mecnun, Abdal Yakup ve Abdal Mehmed gibi muhtemelen Babâîlerin yaşayan şeyhleri ile ilişkisi vardır. Şeyh Şucâ'nın yörede yaşayanlar dışında daha sonra Balkanlardaki birçok faaliyetleri bilinen Otman Baba gibi derviş ve şeyhlerle de ilişkisi bulunmaktadır. Otman Baba'nın Balkanlara gitmeden buralarda dolaştığı ve Şeyh Şucâ'yı pîr olarak kabul ettiği menkıbesinde anlatılmaktadır.

Sultan Şucâ sadece şeyh ya da yerel halkla ilişkili değil, yüksek Osmanlı komutanları ile de ilişki içerisinde olmuş, Timurtaş Oğlu Ali Bey onun müridi olmuştur. Şucâ Baba müritleri ile birlikte Rumeli'de gazalara katılır. O aynı zamanda derviş bir gazidir. Faaliyet sahası Kuzey Bulgaristan yönünde bulunan Timurtaş Paşa'nın yanında Şeyh Şucâ ile birlikte Üryan Baba da bulunur. Bu bölge Sarı Saltuk'un Rumeli'ye ilk geçişinden beri Babâîlerin çok yoğun olarak bulunduğu bölgelerdir. Şeyh Şucâ döneminde, Seyitgazi çevresindeki Babâîlerin buradaki faaliyetleri yeni bir canlılık getirir, yörede Babâîlik oldukça güçlenir. Rumeli'de Şucâeddîn'in müridlerinin "Üryan Şucâîler" olarak anıldığı bilinir. Üryan Şucâîler "Alp- Eren", "Gazi-Ve-

li"lerin yanında bu savaşlarda oldukça önemli işlevlere sahiptir. Yine Velâyetnâme'ye göre, yanındaki abdalları 200- 300 arasında değişen ve içlerinde nüfuzlu babalar bulunan Sultan Şucâ, genellikle köyün içinde değil daha ziyade köyün civarında oturur. Yazları bir yerden diğer yere giden Sultan, kışları bir mağarada geçirmektedir. Ancak daha sonra Sultan Şucâeddîn'in Seyitgazi'de bir tekke yaptırarak bu tekkede yerleştiği de anlaşılır. Sultan Şucaeddîn, bütün yaz durmadan dolaşan, kışın ise Seyitgazi'deki tekkesinde veya yakınlardaki bir mağarada yaşayan tipik bir Kalenderi şeyhidir. Sultan Şucâeddîn adının birçok Alevi-Bektaşî nefesinde hürmetle yâd edildiğine bakarak onun bu zümre tarafından da önemli evliyadan sayıldığı tarihî bir gerçektir.

Timurtaş Paşa, Şucâeddin Velî'nin mürididir. Daha sonra da Timurtaş Paşa'nın oğlu "Mürvet Ali Paşa", Şucâeddin Velî'nin müridi olur, 1517'de külliye yapır. Mürvet Ali Paşa'nın türbesi Şucâeddin Velî Külliyesi'ndedir. Külliye başlıca iki bölümden oluşur: İlk bölümde avlu ile çevrili iki türbe (Şucâeddin ve Demirtaş Paşa), havuz ve cami bulunur. Avludaki mezarlıkta olan bir kapıdan Külliye'nin ikinci kısmını

oluşturan imaret binasının önündeki meydana geçilir. İmaret dört kubbeli mekândan oluşur. Zaviyenin yakınında bulunması gereken derviş ve misafir odalarından günümüze bir yapı ulaşmamıştır. Külliye, Seyitgazi'ye 10. km uzaklıktadır.

SIVRİHISAR ULU CAMİİ

Anadolu'da sayıları fazla olmayan ahşap direkli ve ahşap tavanlı camilerin en önemli temsilcilerinden olan **Sivrihisar Ulu Cami**, 2016 yılında UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesine kaydedilmiştir. Cami, 1274 yılında Mevlana Celaleddin Rumi'nin müritlerinden ve II. Gıyaseddin Keyhüsrev'in naiplerinden Emineddin Mikail tarafından yaptırılmıştır. 1485 metrekairelik bir alana kurulu olan Sivrihisar Ulu Cami'nin çatısını 67 adet ahşap direk taşımaktadır. Bu direklerden altısı motiflerle bezenmiştir. Direklerin üst bölümleri rozet, palmet, geometrik ve bitkisel motiflerle bezenmiştir. Direkler üzerinde Bizans dönemine ait başlıklar da kullanılmıştır. Caminin minberi Horasanlı İbn-i Mehmet tarafından geçme yöntemle yapılmıştır. Her karesi ince bir işçilik ürünü olan minber özgün bir sanat eserini andırmaktadır. Dört giriş kapısı bu-

Sivrihisar Ulu Camii

Zaimağa Konağı

lunan caminin minaresi ise 1409 yılında Osman oğlu Hacı Habib tarafından yaptırıldığı kitabesinde yazılıdır. Camide ayrıca Sivrihisar kilim dokumacılığının güzel örnekleri görülebilir.

NASREDDİN HOCA

Türk-İslam Kültürü filozoflarından, büyük bilge ve gülmece ustası Nasreddin Hoca, 1208 yılında Eskişehir'in Sivrihisar İlçesine bağlı Hortu Köyü'nde, şimdiki adı Nasreddin Hoca Mahallesi'nde dünyaya gelmiştir. İlköğrenimini, din görevlisi olan babasından alan Nasreddin

Hoca daha sonraları Sivrihisar ve Konya medreselerinde öğrenimine devam etmiştir.

Nasreddin Hoca milli kültürümüze mal olmuş bir halk filozofudur. Türk Dünyası'nda, İslam aleminde bilinir ve sevilir. Azerbaycan'da Molla Nasreddin, Kazakistan'da Koja Nasreddin ve Özbekistan'da Nasreddin Efendi olarak anılır.

Fıkralarının tamamında sağlam bir dünya görüşü olan Nasreddin Hoca, efsaneleşmiş bir halk insanıdır. Yıkıcı değil yapıcıdır. İnsanı önce güldürür, sonra düşündürür. Her sözünde bir hikmet vardır. Günlük hayatın her safhası onun fıkralarında yer alır. Nasreddin Hoca, Türk milletinin mizah anlayışının ve zekasının sembolüdür.

Yazıya geçirilmiş ilk Nasreddin Hoca hikâyesi 1480 tarihli Saltuk'un hayatını anlatan Ebu'l Hayr Rumi'nin Saltukname'sinde bulunur. 'Saltukname', Fatih Sultan Mehmet'in oğlu Cem Sultan'ın şehzadeligi esnasında verdiği talimat üzerine Ebu'l Hayr Rumi tarafından yedi senelik bir çalışma sonucunda Türk Sözlü geleneğinden toplanarak 1480 yılında tamamlanmış ve kitaplaştırılmıştır. Nasreddin Hoca hakkında yazılan ilk kitapta (Hikayat-i Kitab-ı Nasreddin) 43 fıkra varken, 1676 da yazılan kitapta 112, 1822 de 160,

1958 de ise 445 Nasreddin Hoca fıkrası tespit edilmiştir.

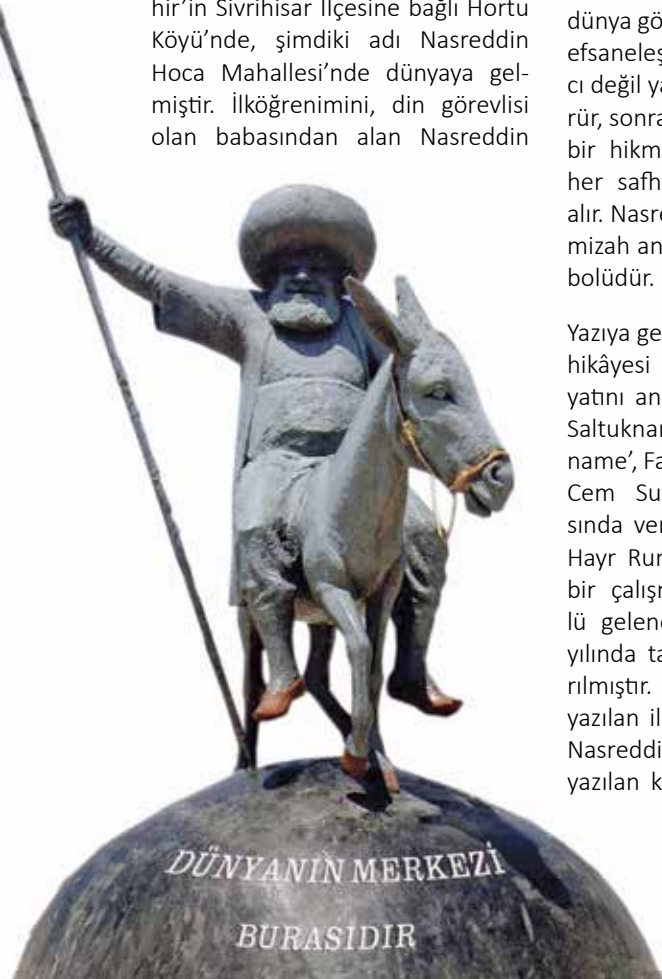
Unesco, 1996 yılını Nasreddin Hoca Yılı olarak ilan etti. Çeşitli etkinlikler, özel yayım ya da dergilerin özel sayılarıyla kutlanan yıl kapsamında, ülkemizde sempozyumlar düzenlendi. Sivrihisar, Nasreddin Hoca'nın hem doğumuna hem de ölümüne tanıklık eden topraklar olması bakımından önemlidir. Sivrihisar'da Hoca'mızın Eskişehir'le bağıni gösteren evinin dışında, son yapılan kazılarda mezarı da bulunmuştur.

Her yıl Haziran ayı içerisinde Nasreddin Hoca Şenlikleri düzenlenmektedir.

Nasreddin Hoca Mahallesi, Eskişehir'e 115 km uzaklıktadır. Sivrihisar Belediyesi'ne 19 km uzaklıktadır. Eskişehir-Ankara karayoluna 8 km uzaklıktadır.

ZAIMAĞA KONAĞI

Sivrihisar ilçesinde, geniş bir bahçe içinde yer alan konak, iki katlı olarak inşa edilmiştir. Ayrıca altta yarım kat yüksekliğinde bir bodrumu mevcuttur. Zaimoğlu adıyla anılan Ali Zaimoğlu tarafından inşa ettirilen yapının, usta adı bilinmemekte, ancak ahşap işlerinin Hafız Ahmed Elmas'ın eseri olduğu söylenmektedir.

Sivrihisar, 1922 Mart ayında çok hareketlidir. Başkomutan Mustafa Kemal'in ve İsmet Paşa'nın katılımları ile Zaimağa Konağı'nda savaşa dair çok önemli kararlar alınır. Bu arada Mustafa Kemal, İtilaf Devletleri tarafından yapılan ateşkes teklifini görüşmek ve verilecek cevabı karara bağlamak üzere İcra Vekiller Heyeti'ni (Bakanlar Kurulu'nu) Sivrihisar'a davet eder. 24 Mart 1922'de Zaimağa Konağı'nda Bakanlar Kurulu toplantısı yapılır. Bu toplantı Ankara dışında yapılan ilk Bakanlar Kurulu toplantısı olarak tarihteki yerini alır.

PESSINUS ÖREN YERİ

Pessinus Antik Kenti; Ankara-Eskişehir kara yolu üzerinde Sivrihisar'ın 13 km güneyindeki Ballıhisar'da bulunmaktadır. Eski Kral Yolu üzerinde olan antik şehrin üzerinde bugün Ballıhisar köyü kurulmuştur. Pessinus Antik Kenti Friglerce "**Tanrıça Kybele**" diye adlandırılan ana tanrıçanın bulunduğu en önemli tapınma yerlerinden biri olarak bilinmektedir.

Pessinus, ana tanrıça için yapılmakta olan törenlere sahne olur ve o

dönemlerde kendini ana tanrıçaya adanların merkezi konumuna gelir. Pessinus'tan geçen Kral Yolu güvenilir ve kestirme olduğundan Roma ve Bizans çağlarında da kullanılır. Antik kentin yakınında yol kalıntıları günümüzde de görülebilir.

Roma çağında Pessinus'a giden yollarda mil taşları kullanılır. Hellenistik çağda şehirdeki tapınak onarılır; meclis binası, stoa, kanal, tiyatro ve yollar yapılır. 1967 yılında Belçika Gent Üniversitesi tarafından aralıklarla 2008 yılına kadar kazı çalışmaları yapılmıştır. 2009 yılından itibaren

ren kazılar, Avustralya Melbourne Üniversitesi tarafından devam etmektedir. Kazılar sonucunda çıkan eserler Eskişehir ETİ Arkeoloji Müzesi'nde ve Pessinus'ta kurulan açık hava müzesinde sergilenmektedir.

YUNUS EMRE KÜLLİYESİ VE TÜRBE

Mihalıççık ilçesinde yer alan türbe, XIII. yüzyılda Eskişehir'de bulunan Yunus Emre'nin mezarı Yunan işgali sırasında yıkılmış, 1949 yılında yapılan bir çeşmenin arkasına taşın-

Han Yeraltı Şehri

narak yeni bir mezar yapılmıştır. Bu mezar XIII. Yüzyıl Selçuklu mimarisinde yapılmış, rumi, palmet dekorlu mezar lahti birbirlerine kemerlerle bağlanmış, sekiz sütunlu etrafı açık anıt mezarın ortasına yerleştirilmiştir. Bu anıt mezarın bulunduğu yere 1982'de bir kültür evi, cami ve şadırvan eklemiştir. Aynı zamanda buraya Yunus Emre'nin bir de heykeli konulmuştur. Kültür Evi'nde kurulan müzede ise Yunus Emre'yi tanıtan kitaplar, Yunus Emre'nin dörtlüklerini içeren levhalar sergilenmiştir. Burada Yunus Emre'nin ilk mezarından arta kalan mimari parçalar ile bazı etnoğrafik eserler de bulunmaktadır.

HAN YERALTI ŞEHİRİ

Kapadokya bölgesindeki yeraltı şehirlerine benzerlikler gösteren Han yeraltı şehri civarında, bugüne kadar tamamı kayaya oyulmuş tekli ve oda tipinde 100'den fazla mezar tespit edilmiştir. Mezarlarda ele geçen buluntular, nekropol alanının MS 1. yüzyıldan başlayarak MS

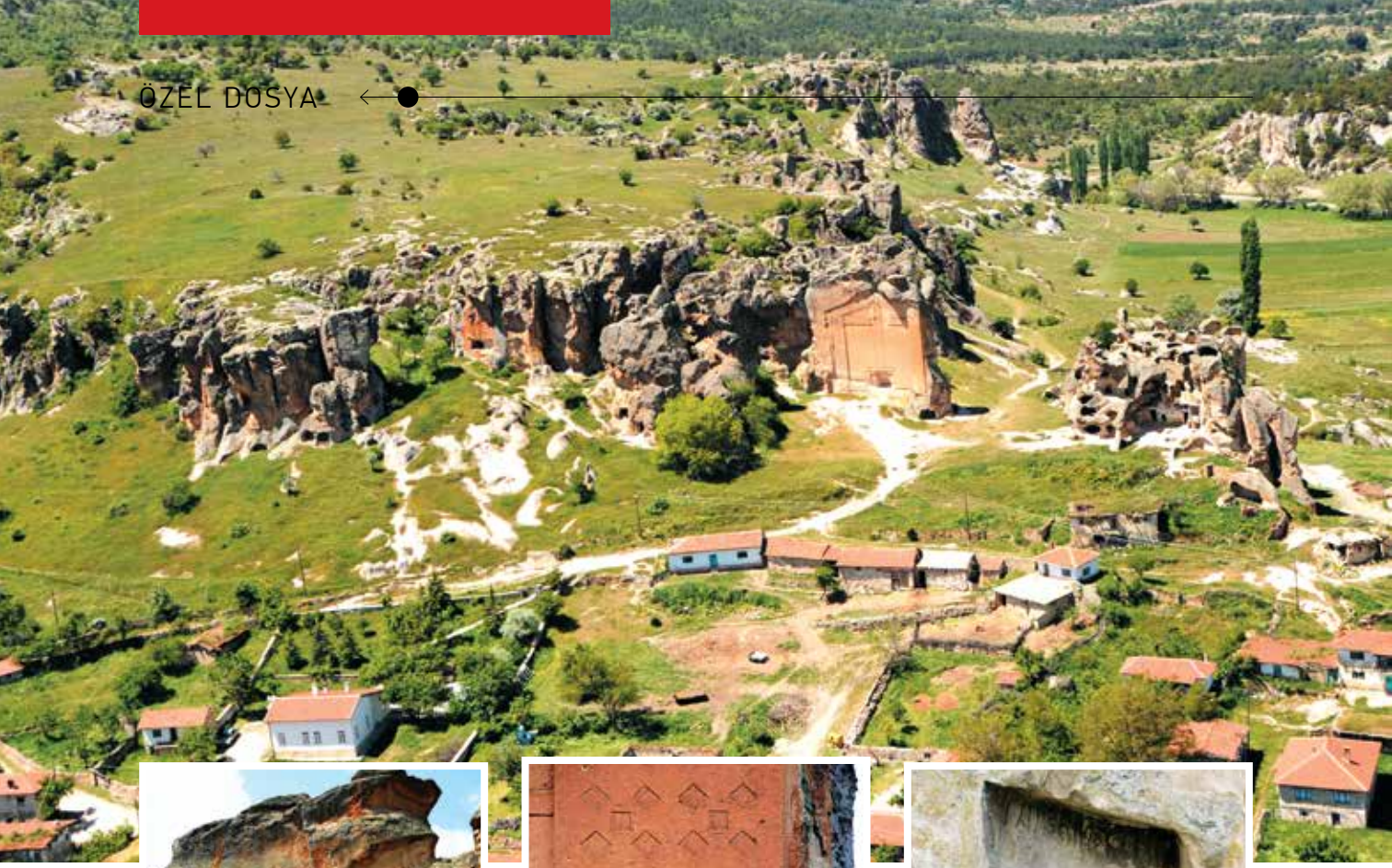
6. yüzyıla kadar yaklaşık 4 yüzyıl süresince kesintisiz olarak kullanıldığını işaret etmektedir. Bununla birlikte kilise ve vaftizhane (5. yy) buluntularına da ulaşılmaması burada bir şehir yaşantısı olduğuna işaret etmektedir.

Han yer altı yerleşimi, doğal kayalıklarda, yer altına oyularak yapılmıştır. Yer altına yapılan kat kat mekânlar ile mekânları birbirine bağlayan koridorlar, en alt seviyede, kuzeyden gelen bir temiz su kanalına bağlanmaktadır. Han yer altı şehrinin, yaklaşık 1.5 km kare kadar bir alanı kapladığı tahmin edilmektedir.

MİDAS ANITI, YAZILIKAYA

Frig kaya fasadlarının en görkemli örneğidir. Midas şehri platosunun kuzeydoğu eteğinde, öne doğru çıkıntı yapan kaya kütlesi üzerinde yer alır. İlk olarak 1800 yılında W. M. Leake ve arkadaşları tarafından incelenerek kabataslak çizimi yapılmıştır. G. Koehler'e ait bu çizim, birçok hata ve eksikliklerine rağmen,

Frig fasadlarının genel görünüşü hakkında fikir veren ilk çizim olması nedeniyle özel bir yere sahiptir. 1834'de Ch. Texier, anıtı inceleyerek gravürünü yapmıştır. Bu, anıtın aslına uygun ve tüm görkemini yansıtan ilk ve tek gravürdür. Anıtın sol üst kısmında, düzleştirilmiş ana kaya üzerindeki Frigce yazıtta geçen Midai kelimesinden dolayı anıtı bu ad verilmiştir. Yöre halkı ise üzerindeki yazıtlar nedeni ile anıtı, Yazılıkaya olarak adlandırmıştır. Günümüzde her iki isim de kullanılır. Doğuya bakan anıt 17.00 m yüksekliğinde, 16.50 m genişliğindedir. Yerden yüksekliği, 1.20-1.80 m'dir. Tepe akroteri karşılıklı iki daire parçasından oluşur. Alınlık ve cephe duvarı geometrik motiflerden oluşan zengin bir bezeme

ile süslüdür. Anıt'ın merkezinde kapıyı simgeleyen büyük bir niş yer alır. Burası dinî törenler sırasında içine tanrıça Matar'ın heykelinin yerleştirildiği en kutsal bölümdür. Anıtın üzerinde Frigce yazıtlar vardır. Birinci yazıt, anıtın sol üst kısmında, düzleştirilmiş ana kaya üzerine kazınmıştır.

1936 ve 1937 yıllarında, anıtın önünde arkeolojik kazılar yapılmıştır. Ana kayanın üzerinde yer yer 3 m kalınlığa ulaşan dolgu toprağın altından kuzeye doğru meyilli bir avlu (17 mx19 m), hemen güneyinde sütunlu bir galeriye ait ana kayaya oyulmuş düzgün bir taban ile 4 adet sütun kasesi gün ışığına çıkarılmıştır. Doğu-batı doğrultusunda uzanan galeri, batı yönde büyük nişle sınırlanmakta-

dır. Araştırmacılar burada bir anıtsal fasad, üzeri açık bir avlu ve bir sütunlu galeriden meydana gelen, Ana Tanrıça Matar'a adanmış büyük bir açık hava kült kompleksi bulunduğu görüşünde birleşmektedir.

Birinci Yazıt: Alınlığın sol üst kısmında, düzleştirilmiş ana kaya üzerinde yer almaktadır. Alınlığın sol köşe hizasından başlayarak akrotlere doğru kavisli bir şekilde soldan sağa doğru yazılmıştır. 11 m uzunluğundadır. Harf boyları 0.45 m - 0.40 m'dir. Yazıtta Ates ve Midai sözcükleri de görülmektedir.

İkinci Yazıt: Anıtın sağ yan çerçevesi üzerindedir. Soldan sağa doğru yazılmıştır. 4.75 m uzunluğundadır. Harf boyları 0.25 m'dir.

Üçüncü Yazıt: Anıtın solundaki nişin içinde bulunan yazıt, nişin sol duvarından başlar, arka duvarı ve sağ duvarı üzerinde devam eder. 4.45 m uzunluğundadır. Harf boyları 0.40 - 0.45 m'dir

Eskişehir'den Dünya'ya Frig Sembolleri

Frig Şapkası

Görselde, Anadolu (Frigya) tanrılarında Attis'in başında tasvir edilen Frig Şapkası zamanla otoriteye karşı direnişin sembolü olmuş ve özgürlüğün simgesi olarak kullanıla gelmiştir.

Amerika Birleşik Devletleri'nin de İngiltere'den bağımsızlık mücadelesinin simgesi olmuştur. Bugün Amerika Birleşik Devletleri Senato Forsu, New York ve New Jersey eyaletlerinin bayraklarında yine Frigya Başlığını görürüz.

Fransız Devrimi'nde halk tarafından "isyanı ve özgürlüğü" sembolize ettiği için giyilmiş ve Fransa'nın milli

ABD Senato Forsu

sembolü Marianne dahi başında Frigya Şapkası'yla resmedilmiştir.

Şapkanın sembolik kullanımı sadece bunlarla da sınırlı kalmaz; bugün Bolivya, El Salvador, Arjantin, Küba ve Paraguay gibi birçok Latin Amerika ülkesinin de aynı zamanda armalarında özgürlüğü temsilen yerini alır.

Frig Deseni

2700 yıl önceye ait, Frig Kralı Midas'ın mezarında bulunmuş olan ahşap masa üzerinde bulunan desen ünlü markalara ilham kaynağı olmuştur.

Attis'in Frigya Şapkası

Frig Deseni

Eskişehir'in Müzeleri

Eti Arkeoloji Müzesi

Eti Arkeoloji Müzesi

ETİ ARKEOLOJİ MÜZESİ

2010 yılında yeni binası ile hizmete açılmıştır. Müzenin envanterine kayıtlı 19.164 eser bulunmakta olup bunların 1.731 adedi sergilenmektedir.

ÇAĞDAŞ SANATLAR MÜZESİ

Anadolu Üniversitesi bünyesinde 2001 yılında açılan müzede 163'ü Türk, 50'si yabancı olmak üzere 213 eser bulunmaktadır.

CUMHURİYET TARİHİ MÜZESİ

23 Nisan 1994 tarihinde ilk açılışı yapılan ve Anadolu Üniversitesi tarafından restore edilerek 7 Eylül 2019

tarihinde Cumhurbaşkanımızın teşrifleriyle açılışı gerçekleştirilen müzede 682 eser sergilenmektedir.

HAVACILIK PARKI VE TAYYARE MÜZESİ

16 Aralık 1997'de Havacılık Parkı ve Tayyare Müzesi olarak açılmış ve 28 Mayıs 1999 tarihinde kapalı sergi salonu hizmete girmiştir. 22 Eylül 2011 tarihinde Havacılık Parkı, Anadolu Üniversitesi sorumluluğuna geçmiş ve Eylül 2012'de yeniden ziyarete açılmıştır. Müzede, çeşitli tip ve modellerde sivil ve savaş uçakları görülebilir. Ayrıca İlimiz İnönü ilçesinde Türk Hava Kurumu'nun Eğitim Merkezi bulunmakta olup, katılmak

isteyen ilgililere planör, yamaç paraşütü, paraşüt, model uçak alanlarında eğitim verilmektedir. Sivrihisar ilçesinde ise Sivrihisar Uluslararası Sportif Havacılık Merkezi'nde eğitim uçuşları, hava gösterileri, paraşüt atlayış ve eğitimleri verilmektedir.

LÜLETAŞI MÜZESİ

Eskişehir Valiliği tarafından 1998 yılından bu yana yapılan uluslararası Lületaşı Festivalleri, Lületaşı El Sanatları yarışmaları ve sergilerinde yer alan eserler, İl Özel İdaresi tarafından satın alınıp Lületaşı Müzesi'nin oluşumunda ilk adım atılmıştır. 60 sanatçıya ait 400 civarında eseri bünyesinde bulunduran Lületaşı

Çağdaş Sanatlar Müzesi

Çağdaş Sanatlar Müzesi

Cumhuriyet Tarihi Müzesi

Cumhuriyet Tarihi Müzesi

Havacılık Parkı ve Tayyare Müzesi

Havacılık Parkı ve Tayyare Müzesi

Odunpazarı Modern Müze

Lületaş Müzesi

Müzesi, 2008 yılından itibaren Kurşunlu Külliyesi'nde yerli ve yabancı misafirlerin ziyaretine açılmıştır.

ODUNPAZARI MODERN MÜZE

17 Şubat 2018 tarihinde temel atma ve 7 Eylül 2019 tarihinde açılış törenleri Sayın Cumhurbaşkanımızın teşrifleriyle gerçekleştirilmiştir. Dünyaca ünlü Japon mimarlar Ken-

go Kuma ve Yuki Ikeguchi'nin imzalarını taşıyan müzenin yapımında, mümkün olduğunca az beton kullanılmış ve ahşap, taş, kağıt gibi doğal malzemelere ağırlık verilmiştir. Ken- go Kuma and Associates, felsefesini "Doğa ile mimariyi, 'bina' ve bulunduğu 'lokasyon' arasında güçlü bir bağ kurulmasını sağlayacak şekilde harmanlamak" olarak tanımlıyor. OMM binasında da Odunpazarı

bölgesinin tarihi dokusunu çağdaş bir bakış açısıyla buluşturuyor. Odunpazarı sivil mimarisi, Osmanlı kubbe mimarisi ve geleneksel Japon mimarisinden esintiler taşıyan OMM mimarisinde dört ana unsur ön plana çıkıyor: Geometri, ışık, kümelenme ve ahşap. Basit geometrik çizgilerin karmaşık görüntülere dönüşmesi, mekana süzülen nitelikli ışık, tek bir çizgiyi takip etmeyen

Odunpazarı Modern Müze

Odunpazarı Modern Müze

formlar ile sıradanlığı kıran mimari kümelenme ve Odunpazarı'nın tarihi dokusuna gönderme yapan ahşap yapı sistemi, müze mimarisinin ilham kaynaklarını oluşturuyor.

ESKİŞEHİR TÜLOMSAŞ MÜZESİ

29 Ekim 1961 tarihinde Türkiye'nin ürettiği ilk otomobil Devrim Arabası ve yine 1961 yılında hizmete giren Türkiye'nin ilk buharlı lokomotifini Karakurt sergilenmektedir.

TCDD ESKİŞEHİR MÜZESİ

106 yıllık tarihî binada kurulan müzede buharlı, dizel ve elektrikli lokomotifler, vagonlar, eski telefonlar, kömür ocakları ile aralarında Sultan 2. Abdülhamit dönemi Anadolu-Bağdat Demiryolu ile ilgili ferma-

nının da bulunduğu belgeler, eski demiryolu istasyonları ve trenlerin fotoğrafları yer almaktadır.

ESKİŞEHİR TİCARET VE SANAYİ MÜZESİ

İlimizde varlık göstermiş köklü firmalara ait nesnelere ve belgelere bu topraklarda yaşamış, ticari zekasıyla ekonomiye katkıda bulunmuş kişilerin bıraktığı tarihi ve kültürel eserler sergilenmektedir.

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ TÜRK DÜNYASI BİLİM, KÜLTÜR VE SANAT MERKEZİ

Eskişehir 2013 Türk Dünyası Kültür Başkenti Ajansı Kalıcı Eserler Projesi kapsamında, Merkez'in

inşa faaliyeti 2014 yılında başlamış, 2016 yılında tamamlanmıştır. Türk Dünyası Vakfı tarafından 15 Şubat 2017 tarihinde 10 yıllık süre ile Anadolu Üniversitesi'ne tahsis edilmiştir. İki katta toplam 15.000 m² alana sahip olan Merkez'in kubbe yüksekliği 28 m, kubbe çapı 80 m'dir. Giriş Katta Bilim Tarihi Müzesi (4 Bölüm), Selçuklu Eyvan Tarzı Medreselerden Oluşan Birim, Anadolu Taş Mimarisi Birimi, Klasik Dönem Osmanlı Medreseleri Birimi, Sivil Mimari Birimi yer almaktadır. Türk-İslam dünyasının pozitif bilimlerde öne çıkan 40 bilim adamının bilgilendirme panoları ve silikon heykelleri bulunmaktadır. Aynı zamanda sergi fuar alanı ve amfi tiyatro da bulunmaktadır. Alt katta Türk Dünyası Devlet Adamları Rölyefleri ve Kurtuluş Savaşı

Eskişehir Tülomsaş Müzesi

Eskişehir Tülomsaş Müzesi

TCDD Eskişehir Müzesi

TCDD Eskişehir Müzesi

Eskişehir Ticaret ve Sanayi Müzesi

Eskişehir Ticaret ve Sanayi Müzesi

Anadolu Üni. Türk Dünyası Bilim, Kültür ve Sanat Merkezi

Esminyatürk

Panoraması, Musiki Tarihi Salonu (Türk-İslam Dünyasında kullanıldığı bilinen 400 enstrümandan 216'sı sergilenmektedir. Her enstrümanın önlerindeki dijital aygıtla seslerini dinleme imkanının yanı sıra Enstrüman Tecrübe Odası'nda müzik aletleri denenebilmektedir.) Bilgi Dünyası Salonu, Kütüphane, Oku-

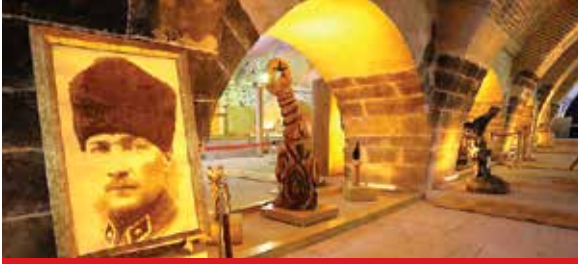
ma Salonu, Okur-Yazar Buluşma Salonu, Bilim Kültür ve Sanat Okulu Laboratuvar, Sinema Salonu ve Sosyal Alanlar da yer almaktadır.

Esminyatürk

Türk Dünyası şaheserlerinin sergilendiği güzel ve butik bir minyatür

parktır. Türk Dünyası Bilim, Kültür Sanat Merkezi'nin giriş bölümünde, bahçede yer almaktadır. Minyatür parkı içerisinde Türk dünyasından seçme 32 yapının 1/25 ölçekli maketi sergilenmektedir. Uluğ Bey Medresesi, Tac Mahal, Mostar Köprüsü ve Selimiye Camii sergilenen en ünlü yapılardan bazılarıdır.

Ahşap Eserler Müzesi

Balmumu Heykeller Müzesi

SANAT GALERİLERİ VE DİĞER MÜZELER

- Balmumu Heykeller Müzesi
- Kurtuluş Müzesi
- Osman Yaşar Tanaçan Fotoğraf Müzesi
- Çağdaş Cam Sanatları Müzesi
- Eğitim Karikatürleri Müzesi
- ESOGÜ Zooloji Müzesi

Çağdaş Cam Sanatları Müzesi

- Odunpazarı Belediye Cam Atölyeleri Müzesi
- Kent Belleği Müzesi

- Tayfun Talipoğlu Daktilo Müzesi
- Beylerbeyi Konağı Kültür Merkezi / Eczacılık Müzesi
- Ahşap Eserler Müzesi
- Güzel Sanatlar Galerisi (İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü)
- Lületaşı Galerisi
- Osman Yaşar Tanaçan Fotoğraf Galerisi
- Odunpazarı Ahşap Eserler Galerisi

BBB tiyatro çocuk festivali

Pişmiş Toprak Sempozyumu

Ahşap Festivali

Festivaller ve Anma Etkinlikleri

- Turizm Haftası,
- Yunus Emre Anma Etkinlikleri,
- Nasreddin Hoca Kültür ve Sanat Festivali,
- Pişmiş Toprak Sempozyumu
- Lületaşı Festivali
- Sivrihisar Dövme Sucuk Festivali
- Mihalicçık Kiraz Festivali
- Ahşap Festivali
- Uluslararası Eskişehir Çocuk ve Gençlik Tiyatroları Festivali
- Sivrihisar Havacılık Festivali başta olmak üzere ilimizde yılın çeşitli dönemlerinde festivaller ve anma etkinlikleri düzenlenmektedir.

Eskişehir El Sanatları

- Sorkun Çömlekçiliği
- Dağküplü Köyü Dokuması
- Sivrihisar Beş Bacalı Kilim Dokuma
- Lületaşı
- Alpu Savatlı Gümüş İşlemeciliği
- Sivrihisar Cebesi ve İnci Küpesi
- Sivrihisar Sarka-Pesent İşlemeciliği

Çömlekçilik

Sivrihisar Cebesi

Beş Bacalı Kilim

Sarkalar

Seyyitgazi Oyalari

Havacılık Festivali

Nasrettin Hoca Şenlikleri

Yunus Emre Etkinlikleri

Şehrin Kalbi Eskişehirspor

Eskişehir denince Eskişehirspor'dan bahsetmemek olmaz şehrin tüm bireyleri tarafından desteklenen Eskişehirspor adeta şehrin kalbi gibi atmaktadır. 1965 yılında kurulan kulüp özellikle Anadolu şehir kulüplerinin öncüsü olmuştur. Taraftar desteği ile de öne çıkan kulüp nitekim 1960'lı yıllarda Milli Takıma amigoluk desteği vermiştir.

Geleneksel Lezzetlerimiz

- Çibörek
- Met ve Nuga Helva
- Bamya çorbası
- Toyga Çorbası
- Göbete
- Balaban
- Haşhaşlı Bükme
- Kuzu Sorpa
- Sivrihisar Baklavası
- Mihaliççik Kirazi
- Kelem Dolması

Eskişehir'de Lületaşı menşe adı, Çibörek, Met Helvası ve Sivrihisar Muska Baklavası ise mahreç işareti olarak Türk Patent Kurumu tarafından Coğrafi İşaret olarak kabul edilmiştir.

Balaban Kebabı

Bamya Çorbası

Çibörek

Met Helvası

Sivrihisar Baklavası

Öğrencinin Başkenti Eskişehir

Üniversite Araştırmaları Laboratuvarı (ÜNİAR) 'Öğrenci Dostu Üniversite Şehirleri 2019' araştırmasının sonuçlarına göre, Türkiye Üniversite Memnuniyet Araştırması'nın bir parçası olarak yaklaşık 36 bin öğrenciyle yapılan araştırmada; güvenlik, esnaf-halkın tutumu, ula-

şım, yaşam masrafları, yaşanabilirlik, sağlık, sosyal ve kültürel imkanlar gibi kriterlere göre şehirler değerlendirildi. **İlk sırada geçen yılın da birincisi Eskişehir yer aldı.**

Anadolu Üniversitesi'ne, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi'ne ve Eski-

şehir Teknik Üniversitesi'ne ev sahipliği yapan Eskişehir; yaklaşık 70 bin öğrenciyi misafir etmektedir. Açıköğretim sisteminin öncüsü olan Anadolu Üniversitesi yaklaşık 885 bin öğrenciye bu alanda eğitim vermektedir.

Yerli ve Milli Teknolojinin Ev Sahibi, Sanayi Şehri Eskişehir

İlimizde; sanayi odasına kayıtlı **762** üye kuruluş bulunmaktadır, söz konusu kuruluşlarda halen çalışan sayısı **64.749**, Organize Sanayi Bölgesinde kayıtlı faaliyet gösteren firma sayısı **520**, çalışan sayısı ise **42.695** kişidir. Eskişehir'de sanayi sektöründen geçinen hane halkı sayısı ise Eskişehir Sanayi Odası verilerine göre 250.000 kişiyi bulmaktadır.

Organize Sanayi Bölgesi'nin dışında Muttalıp bölgesinde, Bursa yolu üzerinde, Baksan Sanayi Sitesi'nde ve Organize Sanayi Bölgesi karşındaki (EMKO, Teksan, KSS) sanayi sitelerinde küçük ve orta boy işletmeler yer almaktadır. İlimizde toplam 3 adet Organize Sanayi Bölgesi, faal 12 sanayi sitesi, 1 teknoloji geliştirme bölgesi, 2 tasarım merkezi, 20 Ar-Ge merkezi bulunmaktadır.

Ayrıca ilimizde Eskişehir Bilecik Kütahya Seramik Kümesi, Eskişehir Havacılık Kümesi, Eskişehir Raylı

Sistemler Kümesi, Eskişehir Madencilik Kümesi, Eskişehir Mobilya Kümesi olmak üzere 5 adet sektörel iş kümelenmesi bulunmakta olup bunlara ilave olarak otomotiv yan sanayi, makine ve inşaat malzemeleri ile ilgili 3 adet daha kümelenme kurulması planlanmaktadır

İlimiz sanayileşme bakımından Türkiye'nin sayılı illerinden biri haline gelmiştir. Eskişehir, 32.4 milyon m² 'lik alan ile Türkiye'nin en büyük tek parça Organize Sanayi Bölgesi'ne sahiptir. Ülkemizin tek uçak motor fabrikası (TUSAŞ), dizel lokomotif motoru üreten tek fabrikası (TÜLOMSAŞ), buzdolabı ve kompresör fabrikası (ARÇELİK) ilimizde bulunmaktadır.

Gökyüzündeki her iki uçaktan biri TEI parçaları ile uçuyor!

45 Farklı Motor Programı için 1000 Parça, TEI LEAP motoru için 43 farklı parça üretilmektedir. ATAK Helikopteri'nin motorunun Güç Türbin Mo-

dülü TEI tarafından üretiliyor. T70 Genel Maksat Helikopteri Programı'nın ilk 4 motoru 13 Mayıs 2019 tarihinde teslim edildi. Toplam 95 yan sanayi firmasıyla çalışılmaktadır. TEI, Milli Motor Geliştirme çalışmalarında son 5 yılda 6 motor geliştirmiştir.

İlk yerli araba **DEVİRİM'i** ve ilk buharlı lokomotif **KARAKURT'U** üreten TÜLOMSAŞ, bugün dizel lokomotif üreten tek fabrika konumundadır.

İlimizin ulusal üretimde öne çıkan ürünleri ve ulusal üretimdeki yüzdelik payları aşağıda belirtilmektedir.

ÜRÜN	%
Çamaşır Kurutma Makinesi	50
Buzdolabı	65
Kriko	70
Kompresör (Soğutucu)	100
Uçak Motoru	100
Dizel Lokomotif	100

Boraks (Dünya üretiminin %73'ü Türkiye'de; Türkiye üretiminin %80'i Kırka-Emet bölgesindedir)

TEI

Tülomsaş

TEI